

Od 2015. godine do danas u modernizaciju javnog osvetljenja uloženo je oko 120 miliona evra, a većinu poslova dobile su gotovo iste firme i njihovi partneri – njima je u ruke otišlo oko 108 miliona evra. Oni su pobedili na 33 od ukupno 35 tendera za javno-privatno partnerstvo, kao i na tenderu u Boru, koji nije JPP.

Do decembra 2019. godine 24 grada u Srbiji staru javnu rasvetu zamenilo je novom, energetske efikasnom. Njima su se u 2020. godini priključili Priboj, Pančevo, Vrbas, Vršac, Negotin, Leskovac, Niš, Zaječar, Sremska Mitrovica, Subotica i Pirot. Samo se na tender u Pančevu nisu javile firme koje su dobile sve ostale poslove. Ono što se nije promenilo u odnosu na prethodne godine jeste način na koji se ovi tenderi odvijaju – uslovi za učešće su i dalje takvi da ih ispunjavaju samo firme koje su već pobeđivale, nove firme koje se pojave nastupaju zajedno sa iskusnima u ovim poslovima, a konkurencije gotovo da nema ili biva odbačena.

Predstavnici firmi, koji su odgovorili na pitanja BIRN-a, objašnjavaju da ne dobijaju baš sve poslove, kao i da na tenderima pobeđuju jer imaju dobru ponudu i iskustvo. Čelnici opština tvrde da se sve radi po zakonu, kažu da ih ne zanimaju političke veze i da na tenderu pobeđuju firme sa najpovoljnijom ponudom. Ne pominju da je ta ponuda u većini slučajeva ujedno bila i jedina.

Ko “drži” javnu rasvetu

Novi igrači u ovom poslu, srpske firme Emporio team i Elgra vision, udružile su se sa srpskim ogrankom slovenačke firme Resalta i dobili su poslove u tri grada – Nišu, Pirotu i Negotinu. Ova tri posla vredna su ukupno oko 20 miliona evra. Resalta doo iz Beograda je u vlasništvu kompanije Resalta iz Slovenije, čiji je jedan od suvlasnika bivši poslodavac srpske premijerke Ane Brnabić, Mark Krendal.

Emporio team je prvi posao privatnog partnera za ugradnju LED svetiljki dobio krajem 2019. godine, o čemu je BIRN pisao. Vlasnik i direktor firme Emporio team Slobodan Zdravković nije odgovorio na pitanja BIRN-a, ni krajem 2019. godine kada se priključio ovim poslovima, niti početkom januara 2021. godine. Prema pisanju medija, Zdravković je uhapšen 29. januara 2021. zbog sumnje da je organizator kriminalne grupe za pranje novca. Emporio team angažovan je i na održavanju higijene MUP-a, o čemu je pisao dnevni list Danas, zatim na čišćenju nove kovid bolnice u Batajnici, o čemu je pisao portal Nova.rs, kao i za obezbeđenje MUP-a, o čemu je pisao nedeljnik NIN.

Drugi partner u ovom trilingu kompanija je firma Elgra vision iz Ugrinovaca. Osim na poslovima javne rasvete, ova kompanija angažovana je na vrednim projektima na aerodromima u Srbiji – dobili su posao postavljanja tri jarbola i tri zastave na Aerodromu

Nikola Tesla u vrednosti od 9,25 miliona evra, o čemu je pisao nedeljnik Vreme 2018. godine. Osim toga, ova firma dobila je posao u pregovaračkom postupku sa Ministarstvom odbrane 2019. godine za ugradnju sistema svetlosnog obeležavanja na aerodromu Morava-Lađevci u vrednosti od 2 miliona evra.

Iz firme Elgra vision nisu odgovorili na pitanja BIRN-a u vezi sa njihovim učešćem u poslovima javnog osvetljenja kroz javno-privatno partnerstvo, odnosno kako su se priključili ovim poslovima i kako je došlo do saradnje sa partnerima. Glavni partner u ovoj grupi je srpski ogranak slovenačke firme Resalta, koja je prisutna u ovim poslovima od 2017. Iz ove kompanije ranije su rekli za BIRN da nije tačno da zbog političkih veza dobijaju poslove. Na pitanje kako komentarišu to što pobeđuju i na tenderima u 2020. godini, iz Resalte navode da njihove firme učestvuju u svega 13 od aktivnih oko 40 projekata.

„Nije tajna da smo jedan od market lidera na tržištu ESCO produkta u Srbiji – u projekte smo investirali oko 10 miliona evra, koji će nama biti vraćeni kroz uštede u potrošnji električne energije“, navodi se u pisanom odgovoru iz Resalte BIRN-u u januara 2020. Prema podacima iz javnih nabavki, poslovi koje je dobila Resalta, uključujući i one koje je dobila firma ENEF-Energetska efikasnost, koja je sada u njenom vlasništvu, vredni su više od 40 miliona evra. Resalta je 2017. godine preuzela ENEF od mađarske firme U light i Silvestera Horvata, koji je većinski vlasnik i direktor firme Esco Elios. Resalta je prethodnih godina na tenderima nastupala zajedno sa firmama U light, Smart Energy Investment, Esco Elios i Keep Light. Ove firme su učestvovala na tenderima i bez Resalte. Keep Light je javnosti postala poznata nakon što je gradu Beogradu 2017. godine prodala plastičnu novogodišnju jelku visoku 18 metara za 83.000 evra. Učestvuje na ukupno 17 od 35 javno-privatnih partnerstava za ugradnju LED svetiljki. Iz Keep Light-a nisu odgovorili na pitanja BIRN-a u vezi sa ovim poslovima. Firme U light i Esco Elios povezane su sa mađarskom firmom Elios, čiji je suvlasnik bio zet mađarskog premijera Viktora Orbana, o čemu je BIRN pisao.

Druga grupacija

Drugu kombinaciju iz 2020. godine čini srpski ogranak kompanije Petrol iz Slovenije i srpski ogranak kompanije Smart Energy Investment iz Mađarske. Njihova zajednička ponuda odnela je tri pobeđe na ovim tenderima – u Vrbasu, Priboju i Zaječaru, ukupne vrednosti oko 10 miliona evra. Na čelu ogranka mađarske firme Smart Energy Investment u Srbiji nalazi se Obrad Tadić, bivši pomoćnik direktora u Upravi za kapitalna ulaganja Vojvodine. Iz ove firme kažu za BIRN da to što dobijaju poslove nema veze sa funkcijom njihovog predstavnika.

„Političke veze, osim onih koje se tiču politika zaštite životne sredine, energetske efikasnosti, unapređenja usluga komunalnih delatnosti nisu predmet naše pažnje niti utiču na naše poslovne odluke“, navodi se u pisanom odgovoru BIRN-u iz kompanije Smart Energy Investment.

Iz kompanije Petrol izjavili su za BIRN da je javna rasveta u Srbiji zastarela i predstavlja veliko opterećenje za budžete lokalnih samouprava, kao i prekomerno zagađenje.

„Ponosni smo što svojim ulaganjem u energetske efikasno javno osvetljenje pomažemo i lokalnim zajednicama u Srbiji, do efikasnog javnog osvetljenja i finansijskim uštedama za opštinske odnosno gradske budžete“, naovde u pisanom odgovoru BIRN-u i dodaju da iza sebe imaju desetine uspešnih projekata u regionu.

U Srbiji, Petrol doo je prvi posao za ugradnju LED svetiljki dobio u opštini Sečanj 2018. godine. Iako sarađuju u Sloveniji, Petrol i Resalta ne nastupaju zajedno na tenderima rasvete u Srbiji, već se naizmenično javljaju. Umesto odgovora na pitanje zašto je to tako, iz firme Petrol navode da projekti energetske obnove osvetljenja podležu lokalnim zakonima i da Petrol nastupa kao privatni partner – investitor.

„Kompanija Resalta je naš partner isključivo na uskom polju određenih projekata energetske obnove javnih zgrada u Republici Sloveniji, na projektima obnove javne rasvete za sada ne sarađujemo“, navode iz ove kompanije u pisanom odgovoru BIRN-u.

U Priboju sa njima radi i Elektromontaža, čiji je vlasnik Nenad Kovač, prijatelj i poslovni partner Nikole Petrovića, bivšeg direktora Elektromreže Srbije i kuma i jednog od najbližih saradnika predsednika Srbije Aleksandra Vučića.

Izvor: birn.rs